

Bojana Dujković Blagojević

Š

Ž

K

J

Ključno pitanje

Koji su najbolji, a koji najgori čimbenici obrazovanja u Kraljevini Jugoslaviji?

T

Ovaj modul govori o obrazovanju u Kraljevini Jugoslaviji u razdoblju 1918. – 1941., točnije o položaju djece u obrazovnom sustavu. Ovu temu sam izabrala jer ima sličnosti s današnjim dječjim školskim uzrastima. Odnos djece prema školi i obavezama, ali također i prava koja su djeca imala, značajno se razlikuju od onih danas. Tema je kontroverzna s gledišta prava djece – nekada i sad. Namjera je pokazati koliko su se odnosi promijenili u posljednjih 80 godina. Tema je relevantna za cijelu regiju jer se odnosi na sve zemlje Kraljevine Jugoslavije i pokazuje razlike među djecom u istom obrazovnom sustavu.

I č :

Razumijevanje položaja mladih u školskom sustavu Jugoslavije prije Drugog svjetskog rata.

1. Učenici će razviti empatiju.
2. Učenici će vrednovati povijesne izvore u smislu pouzdanosti (službeni dokumenti naspram usmenog svjedočenja, itd.)
3. Učenici će procijeniti razlike i sličnosti i usporediti školski sustav u prošlosti s današnjim.
4. Učenici će interpretirati izvore i analizirati rodna (spolna) pitanja u školskom sustavu.

C

Upoznavanje s odgojnim i obrazovnom ulogom škole u Kraljevini Jugoslaviji, poticanje rasprave o ulozi obrazovnog sustava danas na razvoj mladih ljudi u izmijenjenim društvenim okolnostima.

Nastavnik će pročitati uvod u enicima i razredu predstaviti temu sata. Radionica ima dvije faze – prva faza je individualni rad i rad u parovima, a druga faza je grupni rad i predstavljanje rezultata.

K 1.

Uvod – nastavnik čita uvod, zatim izvor broj 1, i pokazuje fotografiju u enicima (izvor broj 2). U enici odgovaraju na predloženo pitanje.

K 2.:

Individualni rad – Analiza fotografija i popunjavanje tablice – 1 izvori 3., 4. i 5. dani su na karti. U enici trebaju popuniti prazna mjesta. Nastavnik traži od učenika pojašnjenje i objašnjenje upisa u tablicu. Na kraju ove aktivnosti nastavnik daje u enicima informacije o izvorima (gdje su fotografije nađene, u kojoj zemlji i kada).

Predložena pitanja za diskusiju:

- Ima li razlika između učenika na fotografijama?
- Kako učenici izgledaju?
- Koji bi mogli biti glavni razlozi za razlike među uenicima?
- Kako je to danas? Ima li značajnih razlika među uenicima u ovih godina?

Izvor 3: Jablanica (Bosna i Hercegovina) Omer Karić, Aida Malović, Fahira Dželilović, Senada Ćosić, Jablanica 100 godina školstva (1903–2003), Jablanica 2003.

Izvor 4: Prizren (Kosovo) – Srpska djeca iz sela Drajići, okolina Prizrena, 1949–1950.

Izvor 5: Karlovac (Hrvatska) Privatna fotografija – obitelj Veselić. Fotografija gimnazijalaca iz Karlovca, Hrvatska, 1930.

K 3.

Rad u parovima – čitanje izvora i analiziranje školskih predmeta. U enici rade u parovima. Zadatak je analizirati izvore broj 6 i 7 i popuniti tablicu. Nastavnik će putem slučajnog odabira tražiti od učenika odgovore i objašnjenje za to su tako odlučili.

K 4.

Grupni rad – čitanje izvora i analiza, predstavljanje rezultata. U enici trebaju biti podijeljeni u tri grupe. Svaka grupa ima do 3 izvora.

Prva grupa: Analizira izvore o tjelesnom kašnjenju učenika u školi.

Druga grupa: Analizira izvore o položaju djece u školama.

Treća grupa: analizira izvore o radnoj obvezi učenika i njihovom ponašanju.

Svaka grupa ima iste zadatke – popuniti danu tablicu i predstaviti svoje rezultate. Nastavnik može dok u enici rade u grupama, napisati predložene odgovore na pitanja, a dok u enici predstavljaju rezultate grupnog rada, može ispisati rezultate. Nakon toga u enici odgovaraju na ključno pitanje – koja su bila najbolja i najlošija gledišta školovanja u Jugoslaviji?

45
minuta

Zadatak 1

Individualni rad

OD

kola je u prošlosti, kao i danas, bila središnje mjesto obrazovanja djece. Iako je njena uloga i do danas ostala ista, obveze djece, na in rada, školski predmeti, ali i na in oblačenja mijenjali su se tijekom vremena. U ovoj radionici pokazat ćemo kako je bilo biti učenik u prvoj polovici 20. stoljeća na Balkanu. Kako su nekada naša djeca, bake i djede važnih roditelja, i la u školu kada su oni bili mali i što su učili, ali i kako su se morali ponašati, pokušat ćemo vam predstaviti u ovoj radionici.

Izvor 1

KOLA – KUĆA NAKU I...

„Prvo me začudila sama škola, bila je to jedna dvokatna zgrada Vidi, djede, pa škola je kuća a na kuću! Mislio sam da je jedna kuća stavljena na drugu kuću, jer kuća na kat nikada ranije nisam vidio. U školi me najviše iznenadio globus. Pitam jednog – to je to, on kaže lubenica. Pitam, a gdje je lubenica gore na ormaru, a on meni, sklonili je od lopova kao što si ti. Pa, pitam za tronogu ploču, za koje kaže da je ništa, a za računaljku reče da je nešto. Tako sam prvog dana škole saznao što je lubenica, što je ništa i što je nešto“.

Branko Ćopić 1915 – 1984. Šta ga je začudilo u školi; Preuzeto iz *Ježeva kućica*, Kreativni centar 2007, 31.

Izvor 2

P ć ć

Milanka Todić, *Istorija srpske fotografije 1839-1940*, Prosveta, Beograd, 1993.
http://www.udi.rs/articles/Milanka%20Todic_Istorija%20srpske%20fotografije%201839-1940.pdf

Downloaded November 1. studenog 2012.

P :
-K ć ć ć ?

Zadatak 2

Individualni rad

P

K

đ

?

Izvor 1

JABLANICA (B H)

Kojem razdoblju pripada fotografija?

Koja je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 2

Individualni rad

P

K

đ

?

Izvor 2

PRI REN (K)

Kojem razdoblju pripada fotografija?

Koja je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 2

Individualni rad

P

K

đ

?

Izvor 3

KARLO AC (H)

Kojem razdoblju pripada fotografija?

Koja je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 3

Rad u parovima

1. P đ đ 1926. 1939.
 2. K ?
 3. P č š č ? š ž š. Š š, š ć

Izvor 1

Š 1926.

1. Nauka o vjeri i moralu
2. Srpsko-hrvatski-slovenski jezik
3. Po etna stvarna nastava
4. Zemljopis
5. Povijest Srba, Hrvata i Slovenaca
6. Ra un sa geometrijskim oblicima
7. Poznavanje prirode
8. Crtanje
9. Lijepo pisanje
10. Ru ni rad, mu ki i enski
11. Pjevanje
12. Gimnastika i dje je igre

M. Papić, Školstvo u BiH1918 - 1941, Sarajevo 1984.

Izvor 2

Š 1939.

1. Pona anje
2. Nauka o vjeri i moralu
3. Srpsko –hrvatski jezik
4. Po etna stvarna nastava
5. Zemljopis
6. Narodna povijest
7. Ra un s geometrijskim oblicima
8. Poznavanje prirode
9. Prakti na i privredna znanja i umije a
10. Crtanje
11. Lijepo pisanje
12. Ru ni rad
13. Pjevanje
14. Gimnastika i dje je igre

Jurica Marinko, 1. 9. 1939, Banovina Hrvatska, Srez Dubrovnik. Privatna arhiva.

	GLA NI EDME I	JEŠ INE
Kraljevina Jugoslavija		
Moja zemlja 2013+		
Budućnost		

Izvor 1

T ž

Vrsta kazne bila je stvar nastavnika. Tjelesne kazne obavljali su nastavnici uglavnom ibom. „Za ibanje po dlanovima i debelom mesu u itelj je birao vitku ibu koja se savija, ali se te ko lomi. U enika je tukao po dlanovima ili ga polagao preko stolice, zatezao mu lijevom rukom hla e, a desnom udarao. Tuklo se i ravnalom po noktima skupljenih prstiju. Bilo je uobi ajeno i kle anje na koljenima, stajanje izvan klupe ili u kutu. Roditelji su se vrlo rijetko bunili protiv takvih kazni“.

Svjedočanstvo ing. Omanovića, koji je išao u narodnu osnovnu školu u Cazinu devedesetih godina XIX vjeka.
M. Papić, *Školstvo u BiH za vrijeme Austro-Ugarske 1878-1918*, Sarajevo 1972, str. 178.

Izvor 2

ž

“Nastavnici su odr avali u koli disciplinu svojim osobnim radom i primjerom, a ako to nije uspijevalo u svim slu ajevima, onda su nemarnost u u enju, neurednost i lo e pona anje ka njavani tjelesnim kaznama i na razne druge na ine. Obi no su tjelesne kazne vr ene ibom, a osim toga postojalo je ka njavanje zatvorom, kle anjem, stajanjem i sl. Roditelji se nisu odupirali fizi kom ka njavanju svoje djece”.

V. Bogičević, *Istorija osnovnih škola u BiH (1878 – 1918)*, str. 213

Izvor 3

K ž š

Milanka Todić, *Istorije srpske fotografije 1839-1940*, Prosveta, Beograd, 1993.
http://www.udi.rs/articles/Milanka%20Todic_Istorija%20srpske%20fotografije%201839-1940.pdf
Downloaded November 1. studenog 2012.

K ALJE INA J GO LA IJA	MOJA EMLJA
LIČNO I	A LIKE
Izvor 1.	
Izvor 2.	
Izvor 3.	

Izvor 1

č ž š

“Jo u austro-ugarsko vrijeme u BiH vo eno je u kulturnoj javnosti dovoljno diskusije o kolovanju uop e, pa i o kolovanju enske djece. Me utim, smatralo se, tako bar spoznajemo iz onoga to je pisano, da je ena predodre ena za doma instvo i samo neka zanimanja u vezi s brigom o djeci. Tako se u punih 40 godina rada gimnazija u njih nije upisala ni jedna u enica. ena se vrlo sporo i stidljivo uklju ivala u redovno kolovanje u gimnaziji. Polaganjem privatnih ispita, pa i to tek u nekoliko posljednjih godina okupacije, po ele su prve ene u BiH stjecati znanja u gimnazijama. Zemaljska vlada je tek u kolovozu 1918. dozvolila da se u enice koje su polo ile privatno prvi i drugi razred redovno upi u u tre i razred. Tek poslije 1. svjetskog rata kona no je ukinuto ovo ograni enje, i u enice su se po ele upisivati u gimnaziju, i to u po etku samo u posebna enska odjeljenja.”

M. Papić, Školstvo u BiH 1918 - 1941, Sarajevo 1984, str. 114

Izvor 2

ž š

1. Stru an prakti an rad
2. Crtanje krojeva
3. Srpskohrvatsko-slovenski jezik
4. Ra un, zanatsko ra unovodstvo i kalkulacija
5. Poznavanje robe i doma instvo
6. Povijest i zemljopis
7. Dekorativno crtanje
8. Vjeronauk
9. Higijena
10. Gimnastika
11. Pjevanje.

Zoran Ivanović, Zvornički spomenar, Prometej, Novi Sad, 2002.

Izvor 3

č ž š

K ALJE INA J GO LA IJA	MOJA EMLJA
LIČNO I	A LIKE
Izvor 1.	
Izvor 2.	
Izvor 3.	

Izvor 1

R č

“U kolu su radili u itelji Mirjana i Spasan Todi , a upravitelj kole bio je Ivo Kraljevi . U iteljski par Todi i upravitelj Kraljevi stanovali su u stanovima smje tenim u kolskoj zgradi. U enici su po razredima u ili u dvije u ionice (I. i III., te II. i IV. razred zajedno). Pored u enja u enici su radili na ekonomiji kole, pa su dvori te, vrtovi i vo njak bili vrlo uredni. U itelji su dr ali stoku, naro ito ovce i svinje. Rad u kolskom dvori tu nije bio te ak, ali je za u enike bio odgovoran i obavezan. Roditelji su imali obvezu da za kolu osiguraju drva – ogrjev. Oni doma ini koji nisu imali zapregu drva su cijepali, a u enici ih slagali. U kolu se boravilo dugo i svaki je u enik u torbici nosio ne to za u inu. Vjeronauk je bio etvrtkom, a petkom kola nije radila jer su u itelji i li u op inu i kotar. Subota je bila radni dan.”

Sjećanja Mišić (Đorđa) Nedeljko – 100 godina osnovne škole u Boljaniću, Doboj 1996, str. 78

Izvor 2

č š B L , č š
1930./31.

“U internat e se primati siroma ni u enici sa vrlo dobrim uspjehom i vladanjem ukoliko bude mjesta na stan i hranu, a odre en broj u enika primit e se samo na hranu. I za vrijeme kolskog raspusta vladajte se pristojno, irite pismenost, suzbijajte alkoholizam i praznovjerje.”

Vrbaške novine od 24. srpnja 1930.

Izvor 3

P š č š

„Krajem tre e decenije 19. stolje a u enici Gra anske kole u Banja Luci obavezno su morali nositi kape i kolske kecelje (uniforme). Kretanje u enika na ulici bilo je dozvoljeno samo do 20:00 sati. Ukoliko bi neki nastavnik zatekao u enika na ulici poslije toga vremena, taj u enik bi dobio ukor nastavni kog vije a ili neku drugu kaznu“.

Olga Kunaica, 1928-2013, Intervjuirana u listopadu 2011.

Izvor 4

O š

„Gimnazije su pored obrazovanja odigrale jo jednu vrlo va nu ulogu u razvoju mladih – odgojnu. U njima je disciplina bila na jako visokom nivou. kolska uniforma nosila se i izvan kole, a oni u enici koji bi bili opa eni od svojih profesora izvan svojih domova u kasnijim ve ernjim satima, bili su ka njavani ukoom.

Život u Skoplju 1918-1941; Prosvetne prilike Alla Kačeva, Slavica Hristova, Tatjana Gjorgjevska; Muzej grada Skoplja.

K ALJE INA J GO LA IJA	MOJA EMLJA
LIČNO I	A LIKE
Izvor 1.	
Izvor 2.	
Izvor 3.	